

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1978/47

Karar Sayısı:1978/57

Karar günü:9/11/1978

Resmi Gazete tarih/sayı:3.2.1979/16539

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Danıştay 12. Dairesi

İTİRAZIN KONUSU : 30/4/1969 günlü, 1172 sayılı "Devlet Güzel Sanatlar Akademileri Kanunu"nun 1. maddesindeki "Bilimsel" ve "Millî Eğitim Bakanlığına bağlı" deyimleriyle 2. maddesinin birinci fıkrasındaki "Millî Eğitim Bakanının onayı ile yapılır." deyiminin Anayasa'nın 120. maddesine aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istenmiştir.

I- OLAY :

Davacı İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Başkanlığı, Kültür Bakanlığı aleyhine 17/2/1977 gününde, Danıştay'da açtığı iptal davasında; İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Sinema Televizyon Enstitüsü bünyesindeki "Film Arşivi" nin döner sermayesi, elemanları, laboratuvar ve binaları ile birlikte, Enstitüden ayrılarak "Devlet Film Arşivi" adıyla bağımsız bir müdürlük olarak Kültür Bakanlığına bağlanmasına ilişkin davalı Bakanlığın almış olduğu 6/1/1977 günlü, 227-27 sayılı kararın usûl ve kanuna aykırı olduğunu ileri sürerek iptalini istemiştir. Dava dilekçesinde ayrıca, bu işleme dayanak tutulan 1172 sayılı. Yasanın 1. ve 2. maddeleriyle öteki bir kısım maddelerinin Anayasa'nın 120. maddesindeki Üniversite özerkliğine aykırı olduğu öne sürülmüş ve bu hükümlerin de iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulması istenmiştir.

Danıştay 12. Dairesi; 1172 sayılı Yasanın 1. ve 2. maddelerinin davada uygulanmaları söz konusu olduğundan, 1. maddede yeralan "bilimsel" sözcüğü ile "Millî Eğitim Bakanlığına bağlı" deyiminin ve 2. maddenin birinci fıkrasındaki "Millî Eğitim Bakanının onayı ile yapılır" tümcesinin Anayasa'nın 120. maddesine aykırı olduğu iddiasını ciddi görerek iptalleri için Anayasa'nın değişik 151. ve 44 sayılı Yasanın 27. maddeleri uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

III- METİNLER:

1- İtiraza konu edilen Yasa metni :

İtiraz konusu hükümleri de içeren 30/4/1969 günlü, 1172 sayılı "Devlet Güzel Sanatlar Akademileri Kanunu"nun 1. maddesi ile 2. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

Madde 1- Devlet Güzel Sanatlar Akademileri, bölümleri ve enstitülerden kurulu, bilimsel özerkliği olan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı, yüksek dereceli, öğretim, inceleme ve araştırma kurumlarıdır.

Madde 2- Birinci fıkra : Devlet Güzel Sanatlar Akademileri bu kanuna göre, Millî Eğitim Bakanlığınca kurulur, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisine bağlıdır. Akademilerde yeniden bölüm açılması veya bunların birleştirilmesi, yahut kaldırılması Akademi Temsilciler Kurulunun teklifi ve Millî Eğitim Bakanının onayı ile yapılır.

2- İtiraza dayanak yapılan Anayasa kuralı :

Madde 120- (20/9/1971 günlü, 1488 sayılı Yasa ile değişik) Üniversiteler, ancak Devlet eliyle kanunla kurulur. Üniversiteler, özerkliğe sahip kamu tüzel kişileridir.

Esas Sayısı:1978/47
Karar Sayısı:1978/57

Üniversite özerkliği, bu maddede belirtilen hükümler içinde uygulanır ve bu özerklik, üniversite binalarında ve eklerinde suçların ve suçluların kovuşturulmasına engel olmaz.

Üniversiteler, Devletin gözetimi ve denetimi altında, kendileri tarafından seçilen organları eliyle yönetilir. Özel kanuna göre kurulan Devlet Üniversiteleri hakkındaki hükümler saklıdır.

Üniversite organları, öğretim üyeleri ve yardımcıları, Üniversite dışındaki makamlarca, her ne suretle olursa olsun, görevlerinden uzaklaştırılmazlar. Son fıkra hükümleri saklıdır.

Üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe araştırma ve yayında bulunabilirler.

Üniversitelerin kuruluş ve işleyişleri, organları ve bunların seçimleri, görev ve yetkileri, üniversiteler üzerinde, Devletin gözetim ve denetim hakkını kullanma usulleri ve üniversite organlarının sorumluluğu, öğrenim ve öğretim hürriyetlerini engelleyici eylemleri önleme tedbirleri, üniversiteler arasında ihtiyaca göre öğretim üyeleri ve yardımcılarının görevlendirilmesinin sağlanması, öğrenim ve öğretimin hürriyet ve teminat içinde ve çağdaş bilim ve teknoloji gereklerine ve kalkınma planı ilkelerine göre yürütülmesi esasları kanunla düzenlenir.

Üniversitelerin bütçeleri, genel ve katma bütçelerin bağlı olduğu esaslara uygun olarak yürürlüğe konulur ve denetlenir.

Üniversitelerle onlara bağlı fakülte, kurum ve kuruluşlarda öğrenim ve öğretim hürriyetlerinin tehlikeye düşmesi ve bu tehlikenin üniversite organlarıncı giderilmemesi halinde Bakanlar Kurulu, ilgili üniversitelerin veya bu üniversiteye bağlı fakülte, kurum ve kuruluşların idaresine el koyar ve bu kararını hemen Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısının onamasına sunar. Hangi hallerin el koymayı gerektireceği, el koyma kararının ilân ve uygulanma usulleri ile süresi ve devamınca Bakanlar Kurulunun yetkilerinin nitelik ve kapsamı kanunla düzenlenir."

IV- İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesinin 13/6/1978 gününde, Kani Vrana, Şevket Müftügil, Abdullah Üner, Ahmet Koçak, Sekip Çopuroğlu, Fahrettin Uluç, Muhittin Gürün, Lûtfi Ömerbaş, Ahmet Erdoğan, Hasan Gürsel, Osman Tokcan, Ahmet Salih Çebi, Nihat O. Akçakayalıoğlu, Ahmet H. Boyacıoğlu ve Necdet Darıcıoğlu'nun katılmalarıyla, içtüzüğün 15. maddesi uyarınca yaptığı ilk inceleme toplantısında aşağıdaki sorunlar üzerinde durulmuştur.

Anayasa'nın değişik 151. maddesinde "Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanunun hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır." Kuralı yer almıştır.

Anayasa'ya aykırılık iddialarını Anayasa Mahkemesine getirebilme yolunu mahkemelere açık tutan bu kuralın işleyebilmesi; görülmekte olan bir davanın bulunması, Anayasa'ya aykırılığı öne sürülen kanun hükmünün bu davada uygulanma durumunda olması ve mahkemenin aykırılık savını ciddi görmesi, ya da kendiliğinden o hükmü Anayasa'ya aykırı bulması koşullarının gerçekleşmesine bağlıdır.

1- Görülmekte olan bir davanın bulunup bulunmadığı sorunu :

Yukarıda açıklandığı üzere, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Başkanlığı, Kültür Bakanlığına karşı Danıştay'a başvurarak dava açmış ve Bakanlığın almış olduğu 6/1/1977 günlü, 227-27 sayılı kararın iptalini istemiştir.

Esas Sayısı:1978/47
Karar Sayısı:1978/57

Davalı Bakanlık, bu davaya verdiği yanıtta, Akademinin Bakanlığa bağlı, tüzel kişiliği olmayan bir öğretim kurumu olduğu ve bu nedenle de dava ehliyetine sahip bulunmadığı savında bulunmuştur.

521 sayılı Danıştay Yasasının öngördüğü yöntem ve kurallara uyularak Danıştay'a açılmış olan, gerek davacı, gerek davalı tarafından öne sürülen yönleri ile işin esası hakkında kanun sözcüsünden düşünce alınarak görüşülmeye başlanan bir davanın yok ya da hiç açılmamış sayılması olanaksızdır. Çünkü, dava ehliyetine yönelen savlar davanın görülmesine başlandıktan sonra ele alınarak çözülecek konulardır. Kaldı ki Anayasa Mahkemesinin çeşitli kararlarında açıklandığı üzere, bu gibi yüksek eğitim ve öğretim kurumları Anayasa'nın 120. maddesinin kapsamı içinde olduklarından, özel kanunlarında tüzel kişiliklerinin varlığı konusunda hüküm bulunmasa bile, sözü geçen Anayasa kuralı gereğince tüzel kişiliğe sahiptirler. O halde, Danıştay 12. Dairesi, elindeki bu davaya bakmak ve yasalar çerçevesinde bir sonuca bağlamakla görevlidir.

Anayasa Mahkemesinin 25/5/1976 günlü, 1976/1-28 sayılı (Resmî Gazete, gün 16/8/1976, sayı: 15679) kararında da açıklandığı üzere, itiraz yoluna başvuran mahkemenin elinde yöntemince açılmış bir davanın bulunduğu kuşkusuzdur.

Kani Vrana, Ahmet Erdoğan ve Hasan Gürsel bu görüşe katılmamışlardır.

2- İtiraz konusu hükümlerin davada uygulanma durumunda olup olmadığı sorunu :

a) Davacı, akademi kuruluşu içindeki bir birimin, kendisinden ayrılarak Bakanlığa bağlanmasını sağlayan idarî işlemin iptali istemiyle dava açmıştır. Böylece yasa ile öngörülen kuruluşun Bakanlık işlemiyle değiştirildiği ve başka bir biçime dönüştürüldüğü öne sürülmektedir. Davanın bu hukukî yapısına göre, sözü edilen yasanın itiraz konusu 1. maddesinde yer alan "bilimsel" ve "Millî Eğitim Bakanlığına bağlı" deyimlerini içeren hükmün bu davada uygulanacağı açıktır.

Bu görüşe Kani Vrana, Abdullah Üner, Muhittin Gürün, Lütfi Ömerbaş, Ahmet Erdoğan, Hasan Gürsel ve Necdet Darıcıoğlu katılmamışlardır.

b) Aynı Yasanın 2. maddesinin birinci fıkrasının son tümcesindeki itiraz konusu hükmün davada uygulanıp uygulanmayacağına gelince :

Sözü geçen fıkranın son tümcesinde yer alan ve Anayasa'ya aykırılığı öne sürülen "...Millî Eğitim Bakanlığının Onayı ile yapılır." hükmünün Danıştay'daki davada uygulanıp uygulanmayacağına saptanabilmesi için bu hüküm ile Millî Eğitim Bakanlığınca (şimdiki halde Kültür Bakanlığınca) ne tür işlerin yapılabilmesi yetkisinin verildiğinin açıklanması gerekmektedir. Bunun için, itiraz edilen kuralı da içeren son tümcenin, bütünü ile incelenmesi zorunlu bulunmaktadır. Bu tümce şöyledir :

"...Akademilerde yeniden bölüm açılması veya bunların birleştirilmesi, yahut kaldırılması Akademi Temsilciler Kurulunun teklifi ve Millî Eğitim Bakanının Onayı ile yapılır."

Görüldüğü gibi Kültür Bakanının Millî Eğitim Bakanının Onayı ile yapılabilecek işler (Akademilerde yeniden bölüm açılması veya birleştirilmesi, yahut kaldırılması) ndan ibaret olup bunların yapılabilmesi de, Akademi Temsilciler Kurulundan bu yolda bir önerinin Bakanlığa gelmiş olması koşuluna bağlanmış bulunmaktadır.

Dosyadaki dilekçeden ve ona bağlı belgelerden anlaşıldığına göre Danıştayda açılan davanın konusu; İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Sinema Televizyon Enstitüsü bünyesi içindeki film arşivinin; döner sermayesi, elemanları, laboratuvarı ve binalarıyla birlikte Enstitüden ayrılarak

Esas Sayısı:1978/47
Karar Sayısı:1978/57

Kültür Bakanlığına bağlanmasına ilişkin olan Bakanlık kararı ve bu kararın uygulanmasıyla ilgili işlemlerin iptali isteminden ibarettir.

Görüldüğü gibi Kültür Bakanlığının davaya konu olan kararı, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisinin her hangi bir bölümünün kısmen veya tamamen kaldırılarak Bakanlığa bağlanmasına ilişkin olmayıp, Akademiye bağlı bir enstitüden bir kısım işlerin alınarak Bakanlığa bağlanmasını öngörmektedir. Öteyandan, ortada Akademi Temsilciler Kurulunun bu yolda da bir önerisi yokken, Bakanlık gördüğü gereksinme üzerine kendiliğinden bu kararı almıştır.

Bu duruma göre, Danıştaydaki davada iptali istenen Bakanlık kararının, konusu bakımından, 1172 sayılı Kanunun 2. maddesinin, sadece Akademi bölümlerine ilişkin yetkileri içeren, son tümcesindeki kural ile ilgili bir yönü bulunmadığı gibi Akademi Temsilciler Kurulunun önerisi koşuluna da dayanmadığı ve bu halile sözü geçen kuraldaki yetkiye dayanılarak alınmış sayılmayacağı ortadadır. Akademinin bir enstitüsüne ve enstitünün film arşivi hizmetleri döner sermayesine ilişkin olan sözü geçen kararın, 1172 sayılı Kanunun 2. maddesinin ikinci fıkrasında, 10. maddenin ikinci fıkrasının a bendinde, 36. ve sonraki maddelerinde yer alan ve enstitü ve döner sermaye konularını düzenleyen hükümlerle ilgili olduğu düşünülebilir.

Buna göre 1172 sayılı Kanunun 2. maddesinin birinci fıkrasının son tümcesinin Anayasaya aykırılığı öne sürülen (...Milli Eğitim Bakanının Onayı ile yapılır.) biçimindeki hükmü, Bakanlık kararının dayanağını oluşturmadığından, daha açık bir deyimle, dava konusu işlem ile sözü geçen hükmün herhangi bir ilgisi bulunmadığından, bu davanın çözümünde Danıştayca bu hükmün uygulanmasına olanak yoktur.

Açıklanan nedenlerle 1172 sayılı Kanunun 2. maddesinin birinci fıkrasının son tümcesinde yer alan (...Milli Eğitim Bakanının Onayı ile yapılır) biçimindeki hükme yönelen itiraz, Danıştay 12. Dairesinin yetkisizliği nedeni ile reddolunmalıdır.

Şevket Müftügil, Şekip Çopuroğlu, Fahrettin Uluç, Nihat O. Akçakayalıoğlu ve Ahmet H. Boyacıoğlu bu görüşe katılmamışlardır.

Böylece yapılan ilk inceleme sonunda :

1- Danıştayın elinde usulüne uygun açılmış bir dava bulunduğu Kani Vrana, Ahmet Erdoğan ve Hasan Gürsel'in karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla,

2- a) 30/4/1969 günlü, 1172 sayılı "Devlet Güzel Sanatlar Akademileri Kanunu" nun 1. maddesinde yer alan itiraz konusu hükümlerin davada uygulanacak kurallar bulunması nedeniyle işin esasının bu hükümler açısından incelenmesine Kani Vrana, Abdullah Üner, Muhittin Gürün, Lutfi Ömerbaş, Ahmet Erdoğan, Hasan Gürsel ve Necdet Darıcıoğlu'nun karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla,

b) Aynı Yasanın 2. maddesindeki itiraz konusu hükmün dâvada uygulanacak hüküm olmaması bakımından bu hükme yönelen itirazın, Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddine, Şevket Müftügil, Sekip Çopuroğlu, Fahrettin Uluç, Nihat O. Akçakayalıoğlu ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla,

Karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esasına ilişkin rapor, Danıştay 12. Dairesinin gerekçeli kararı, itiraz konusu kanun hükmü, Anayasa'ya aykırılık savına dayanarak gösterilen Anayasa kuralları, bunlarla ilgili

Esas Sayısı:1978/47
Karar Sayısı:1978/57

gerekçeler, öteki yasama belgeleri ve konu ile ilgisi görülen metinler okunup incelendikten sonra gereği görüştülüp düşünöldü :

1- İlk inceleme evresini sonuçlandırarak kapatan 13/6/1978 günlü kararın, esasın incelenmesi sırasında yeniden ele alınarak oylama ve göröşme konusu yapılp yapılamayacağı üzerinde durulmuştur.

22/4/1962 günlü, 44 sayılı "Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun" un 26., 27 ve Anayasa Mahkemesi İttüzüğünün 15. maddelerinde öngörölen kurallara göre iptal davalarına ilişkin dilekçe ve eklerinin, itiraz yolu ile mahkemelerce gönderilen işlerin, Başkanlıkça görevlendirilen raportörler tarafından hemen incelenerek, başvuruların Anayasa Mahkemesinin görevine giren bir konu ile ilgili olup olmadığı, ehliyetli kişiler ve görevli mahkemelerce yapılp yapılmadığı hususlarını kapsayan bir raporla Başkanlığa bildirilmesi gerekir. Anayasa Mahkemesinin, bu rapor üzerinde inceleme yaparak işin bu yönünü karara bağlaması ve böylece ilk inceleme evresini yargısal yöntemlerle sonuca erdirmesi, 44 sayılı Yasanın buyurucu hükümleri gereğidir. Bu bakımdan, esasın incelenmesine ilişkin ve ilk incelemeyi sona erdiren 13/6/1978 günlü kararın yeniden ele alınarak göröşülmesi ve oylama konusu yapılması olanağı bulunmamakta; başka bir deyimle, bu incelemenin anılan kararla bağlı tutulması, yeniden göröşme önerisinin bu nedenlerle oylamaya sunulmaması gerekmektedir.

Şevket Müftögil, Muhittin Gürün, Lütü Ömerbaş, Rüştü Aral, Muammer Yazar, Nahit Saçlıoğlu ve Bülent Olcay bu göröşe katılmamışlardır.

2- İtiraz yoluna başvuran Danıştay 12. Dairesi, 1172 sayılı Yasa ile kurulan Devlet güzel Sanatlar Akademilerinin Üniversitelerle eşdeğerde eğitim ve öğretim yaptıkları halde bunlara yönetsel özerklik tanınmadığını ileri sürerek söz konusu yasanın yönetsel özerkliği ortadan kaldıran 1. maddesindeki "bilimsel" sözcüğü ile "Milli Eğitim Bakanlığına bağlı" deyiminin iptalini istemiştir.

Konunun çözümü için öncelikle 1172 sayılı Yasa ile kurulması öngörölen akademilerin, Anayasanın 120. maddesinde yer alan üniversitelerle eşdeğerde öğretim ve eğitim görevi yapan birer örgüt olup olmadıkları üzerinde durulmalıdır.

Üniversite adını taşımayan bir yüksek öğretim kurumunun, Anayasanın değişik 120. maddesi kapsamına giren üniversite niteliğinde eğitim ve öğretim yapan bir örgüt sayılması için o kurumda yapılan öğretimin, üniversitelerdeki öğretim düzen ve amacıyla; bu kurumu bitirenlere sağlanan hakların ve olanakların da üniversiteleri bitirenlere sağlananlarla eşdeğerde olması gerekir.

1172 sayılı Yasanın kapsamına giren bir akademinin üniversite niteliğinde bir kuruluş olup olmadığına anlaşılması için onun izleyeceği öğretim yöntemi ile birlikte özellikle verdiği diplomalarla sağlayacağı hakların üniversitelerin verdikleri diplomalarla sağlanan haklara eşit olup olmadığına araştırılması zorunludur.

1172 sayılı Yasanın 1. ve 2. maddeleri uyarınca bu yasa kapsamına giren akademiler, yüksek dereceli öğretim, inceleme ve araştırma kurumlarıdır. 3. maddesi uyarınca da Devlet Güzel Sanatlar Akademilerinin görevleri şunlardır:

"a) Güzel Sanatların çeşitli dallarında ilmî inceleme ve araştırma yeteneğine ve kendi mesleklerinde yaratma gücüne sahip, geniş kültürlü sanatçılar yetişmesini sağlayacak şekilde eğitim ve öğretim yapmak;

b) Akademik kariyere intisap edenleri ve edecekleri bünyesinde yetiştirmek;

Esas Sayısı:1978/47
Karar Sayısı:1978/57

c) Memleket sanatının gelişme ve ilerlemesi için akademilerin çalışma ve uzmanlık alanlarına giren bilim ve sanat konularını öğretmek, incelemek ve araştırmak, sonuçlarını millî ve milletlerarası alanda tanıtmak ve yayınlamak;

d) Resmî veya özel kurumlar tarafından incelenmesi istenen ve akademinin çalışma alanına giren konularda düşünce ve görüşlerini bildirmek ve gerekirse bunlarla ilgili jürileri kurmak veya kurulacaklara katılmak;

e) Türk toplumunun sanat, zevk ve kültürünü geliştirici ve yükseltici her türlü çalışmalarda bulunmak;

f) Türk plastik sanatlarının, bütün dallarıyla Türk süsleme sanatlarının, Türk mimarisinin tarihi gelişmelerini tespit etmek; sanat eserlerinin bakım ve korunması için ilmî inceleme ve araştırmaları yapmak, sonuçlarını yayınlamak ve bu alanlarda uzmanlar yetiştirmek, Millî Eğitim Bakanlığının müsaadesi ile milletlerarası sergi, kongre, toplantı ve konferanslar tertiplemek ve bunlara katılmak.

Bu örgütler, güzel sanatlarla ilgili konularda öğretim ve araştırma yapan, Yüksek Mimarlık, Yüksek Resim, Yüksek Heykel ve Yüksek Dekoratif Sanatlar ve benzeri bölümlerden, enstitü ve bilimsel kuruluşlardan oluşmaktadır. Böylece akademiler bu alanlarda yüksek öğretim ve araştırmalar yapan ve güzel sanatlar alanında yüksek düzeyde sanatçılar ve ilim adamları yetiştiren kurumlar oldukları için, toplumsal açıdan üniversite adı altında kurulmuş kurumların görevlerini yerine getirmektedirler. Bu bakımdan, sözü edilen akademilerin üniversite niteliğinde birer kuruluş sayılmaları Anayasanın 120. maddesi ile gerçekleştirilmek istenilen ereğe uygun düşer. Bunların kuruluşlarında benimsenen ve Üniversiteler Yasasındaki kuralların doğrultusunda konulmuş bulunan kimi kurallar, bu düşüncenin doğruluğunu kanıtlar. Nitekim, 1172 sayılı Yasanın 27. maddesinin yedinci fıkrasında "Bu maddede sözü geçen organlardan Üniversite Senatosu yerine Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Genel Kurulu, Fakülte Profesörler Kurulu yerine Devlet Güzel Sanatlar Temsilciler Kurulu Fakülte Dekanı yerine Bölüm Başkanı aynı görevleri yaparlar. Bu husus ile ilgili tahsisat Akademi Bütçesine konulur." denilmekte, sekizinci fıkrasında akademilerin öğretim üye ve yardımcılarının, personel rejiminin 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu ile ek ve tadillerine bağlı olduğunun yazılı bulunduğu, yine 1172 sayılı Yasanın 4-7. maddelerinde bölümlerin organları düzenlenirken Üniversiteler Kanunundaki fakülteler organlarına benzer organlara, 8-13. maddelerinde üniversite organlarına benzer organlara ve 14. maddesinde de Üniversitelerarası Kurula benzer bir kurula yer verildiği, bu organ ve kurulların üniversitelerdeki benzerlerine tanınan yetkilere yakın yetkilerle donatıldığı görülmektedir.

Bu açıklamalardan, adları üniversite olmasa bile, 1172 sayılı Yasa ile kurulması öngörülen akademilerin anayasal açıdan üniversite niteliğinde birer örgüt olduğu ve bu nedenle de kuruluş ve işleyişlerinin Anayasanın 120. maddesindeki kurallara uygun bulunması zorunluğu ortaya çıkmaktadır.

1172 sayılı Yasa uyarınca kurulan örgütlerin üniversite niteliğinde örgütler olduğu kabul edilince, böyle bir örgütün bir Bakanlığa bağlı bulunması üniversite özerkliği ile bağdaştırılamaz. Çünkü Anayasanın değişik 120. maddesi üniversiteleri herhangi bir bakanlığa ya da Bakanlar Kuruluna bağlılığını öngörmüş değildir.

Maddedeki "bilimsel" deyimine gelince :

Üniversitelerde ve bu düzeyde eğitim ve öğrenim veren yüksek öğrenim kurumlarında, çalışmaların bilimin gereklerine uygun biçimde yürütülmesi temel ilkedir. İlk bakışta, bu deyim maddede yer almasının, Anayasa'nın 120. maddesine aykırı bir durum oluşturmadığı düşünülebilir.

Esas Sayısı:1978/47
Karar Sayısı:1978/57

Ancak, maddede özerklikten geniş anlamda, yani yönetsel özerkliği de kapsar biçimde değilde sırf bilimsel özerklik olarak sözedilmesinin nedeni üstünde durulduğunda, sözkonusu "bilimsel" deyimle özerkliğin sınırlandırılmasının ve bu yüksek öğretim kurumunun yönetsel özerkliğinin kaldırılması yoluyla onun bir bakanlığa bağlı tutulmasının amaçlandığı açıkça ortaya çıkmaktadır.

Bu nedenlerle, 30/4/1969 günlü, 1172 sayılı "Devlet Güzel Sanatlar Akademileri Kanunu" nun itiraz konusu 1. maddesindeki "bilimsel" ve "Millî Eğitim Bakanlığına bağlı" deyimleri Anayasa'nın 120. maddesine aykırıdır; iptallerine karar verilmelidir.

"Bilimsel" deyiminde, Şevket Müftügil, Muhittin Gürün, Lûtfi Ömerbaş, Rüştü Aral, Adil Esmer ve Kenan Terzioğlu; "Millî Eğitim Bakanlığına bağlı" deyiminde ise Rüştü Aral bu görüşe katılmamışlardır.

SONUÇ.

1- İlk inceleme evresini sonuçlandıran 13/6/1978 günlü kararın, esasın incelenmesi sırasında yeniden görüşülmesi önerisinin oylamaya sunulmayacağına, Şevket Müftügil, Muhittin Gürün, Lûtfi Ömerbaş, Rüştü Aral, Muammer Yazar, Nahit Saçlıoğlu ve Bülent Olcay'ın karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla;

2- 30/4/1969 günlü, 1172 sayılı "Devlet Güzel Sanatlar Akademileri Kanunu" nun 1. maddesinde yeralan "bilimsel" ve "Millî Eğitim Bakanlığına bağlı" deyimlerinin Anayasa'ya aykırı olduklarına ve iptallerine; (Bilimsel deyiminde Şevket Müftügil, Muhittin Gürün, Lûtfi Ömerbaş, Rüştü Aral, Adil Esmer ve Kenan Terzioğlu'nun; (Millî Eğitim Bakanlığına bağlı) deyiminde Rüştü Aral'ın karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla,

9/11/1978 gününde karar verildi.

Başkan
Şevket Müftügil

Başkanvekili
Ahmet H. Boyacıoğlu

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lûtfi Ömerbaş

Üye
Osman Tokcan

Üye
Rüştü Aral

Üye
Ahmet Salih Çebi

Üye
Muammer Yazar

Üye
Adil Esmer

Üye
Nihat O. Akçakayalıoğlu

Üye
Nahit Saçlıoğlu

Üye
Hüseyin Karamüstantiköğlü

Üye
Kenan Terzioğlü

Üye
Necdet Darıcıoğlü

Üye
Bülent Olçay

KARŞIOY YAZISI

1- İlk inceleme evresine ilişkin karşıoy :

İtiraz yoluna başvuran Danıştay 12. Dairesi, 1172 sayılı "Devlet Güzel Sanatlar Akademileri Kanunu"nun 1. maddesindeki "Bilimsel" ve "Milli Eğitim Bakanlığına bağlı" deyimlerinin Anayasa'ya aykırı olduklarını öne sürmektedir.

Anayasa'nın 151. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkemenin Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla başvurabilmesi için varlığı zorunlu olan koşullardan birisi de itiraz edilen hükmün o davada uygulanacak nitelikte olmasıdır.

Kanunun, Anayasa'ya aykırılığı öne sürülen deyimleri içeren 1. maddesi Devlet Güzel Sanatlar Akademilerinin bölümlerini ve niteliklerini anlatan bir kuruluş maddesi olup yürütme organı içinde bağlı buldukları Bakanlığa da göstermektedir.

Davanın konusu ise, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinin bir enstitüsüne bağlı film arşivinin akademi bünyesinden alınarak Bakanlığa bağlanmasından ibarettir.

Bakanlığa, böyle bir işlemi yapabilmesi yetkisini veren hükümler, sözü geçen 1. maddenin itiraza konu yapılan hükümleri değildir, bu ve benzeri yetkiler, kararın (IV ilk inceleme) bölümünün (2) işaretli bendinin (b) paragrafında da açıklandığı gibi kanunun başka maddelerinde yer almaktadır.

Bu nedenle Danıştaydaki davanın çözümünde 1172 sayılı: Kanunun 1. maddesinin ve özellikle bu madde içinde yer alan ve Anayasa'ya aykırılığı öne sürülen "Bilimsel" ve "Milli Eğitim Bakanlığına bağlı" deyimlerinin uygulanması söz konusu değildir. Böyle olunca Danıştay 12. Dairesinin sözü geçen hükümler açısından Anayasa Mahkemesine itirazda bulunmağa yetkisi yoktur.

2- Esasın incelenmesi evresine ilişkin karşıoy:

a- Bir kısım üyeler esasın incelenmesine bağlanacağı sırada 13/6/1978 gününde verilen ilk inceleme kararının yeniden görüşülmesini önermişlerdir. Bu öneri, "oylamaya sunulamaz" gerekçesiyle reddolunmuştur.

Halbuki Anayasa Mahkemesinin her üyesi, görüşülmekte olan konuyla ilgili gördüğü her sorun hakkında öneride bulunabilir. Bu önerinin görüşülerek karara bağlanması mahkemenin

Esas Sayısı:1978/47
Karar Sayısı:1978/57

görevidir. Her hangi bir önerinin (oylanamaz) gerekçesiyle görüşme ve inceleme dışı bırakılması mümkün değildir.

Bu bakımdan ilk inceleme kararının yeniden görüşülmesi önerisinin ele alınması ve oylamaya konularak (ilk inceleme kararlarının, karara katılan üyelerin sorumluluğu altında olup onları bağlayıcı nitelikte olduğundan ve görüşmelerde bulunmamaları nedeniyle karara katılmamış olanları da ilgilendirmeyeceğinden, maddî hatalar dışında, değiştirilmelerine olanak bulunmadığı) yolunda bir sonuca bağlanması gerekirdi.

b- Yukarıki kararda 1172 sayılı Kanunun 2. maddesinde yer alan "Bilimsel" deyiminin Anayasa'ya aykırılığı kabul edilmektedir.

Söz konusu "Bilimsel" deyimini, Devlet Güzel Sanatlar Akademilerinin "Bilimsel Özerkliğe" sahip olduklarını hükme bağlamaktadır. Buna göre bu kararla Devlet Güzel Sanatlar Akademilerinin Bilimsel özerkliğe sahip olduklarını dile getiren hüküm Anayasa'ya aykırı bulunarak iptali öngörülmüş bulunmaktadır.

Anayasa'nın 120. maddesinde Üniversitelerin özerkliğe sahip oldukları ve özerkliğin maddede belirtilen hükümler içinde uygulanacağı kuralı yer almaktadır. Yani Üniversiteler 120. maddedeki öteki hükümlerin sınırları içinde kalmak kaydıyla özerkliğe sahiptirler.

Konuya bu açıdan bakıldığında Üniversitelerin idarî özerkliğinin, Anayasa'nın 120. maddesinin üçüncü, dördüncü, sekizinci fıkralarında; Bilimsel Özerkliğin, beşinci fıkrasında düzenlendiği görülmektedir. Bu hükümler aynı zamanda söz konusu özerkliğin, yönetsel alandaki sınırlarını da beraberinde saptamış bulunmakta ve sadece Bilimsel Özerkliğe hiçbir sınır getirmeden tam bir serbestlik tanımaktadır.

Bu açıklama göstermektedir ki, 1172 sayılı Kanunun 2. maddesinde yer alan Bilimsel Özerklik hükmü Anayasa'ya tamamiyle uygun olarak yapılmış bir düzenlemedir. Bu hükümle, Anayasa'nın 120. maddesinin kapsamı içindeki idarî özerklik alanına her hangi bir müdahale yapılmış veya idarî Özerklik kaldırılmış değildir. Çünkü Anayasa kurallarıyla açıkça tanınmış bir yetkinin, sınırlandırılmış veya büsbütün ortadan kaldırılmış olduğunu öne sürebilmek için ortada açık ve seçik bir kanun hükmü bulunmak gerekir. Bir kanun hükmünün, karşı veya örtülü anlamı öne sürülerek Anayasa kuralının işlenmeyeceği savı geçerli değildir.

Bu bakımdan 1172 sayılı Kanunun 2. maddesinde idarî Özerklikten söz edilmemiş olması bir eksik düzenleme olup, özel hüküm bulunmayan alanda Anayasa kuralının uygulanmasına bu durum engel olamaz.

Bu nedenle, 1172 sayılı Kanunun 2. maddesinde yer alan "Bilimsel" deyiminin Anayasa'nın 120. maddesindeki "Özerklik" kuralına bir sınır getirerek idarî Özerkliği kaldırdığı görüşüne katılmak olanaksızdır.

Anayasa Mahkemesinin 4/5/1972 günlü 1969/52-1972/21 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazısında da bu konuya değinilerek gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Kararın, yukarıda açıklanan konulara ilişkin bölümlerine belirtilen nedenlerle karşıyız.
9/11/1978

Başkan
Şevket Müftügil

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lütfi Ömerbaş

KARŞIOY YAZISI

Davacı İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Başkanlığı kendisine bağlı Sinema Televizyon Enstitüsü bünyesindeki (Film Arşivi" nin, döner sermayesi, elemanları, laboratuvar binaları ile birlikte Enstitüden ayrılarak "Devlet Filim Arşivi" adıyla bağımsız bir müdürlük olarak Kültür Bakanlığına bağlanmasına ilişkin idarî işleminin iptali istemiyle dava açmıştır. Kararda da açıklandığı üzere yapılan idarî işlemin ve açılan davadaki isteğin niteliği, yasa ile öngörülen bir yüksek eğitim kuruluşunu, idarî bir işlemle değiştirmek ve başka bir biçime dönüştürmek ve bu sonucu sağlayan tasarrufun iptali ile yasal durumun sürdürülmesini temin etmektir.

Danıştay Kanunu'nun 30. maddesine göre, idare işlemleri hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile kanuna aykırı olduklarından dolayı iptalleri için açılan davaları karara bağlamak, Danıştayın görev alanına girmektedir. Yetki konusu Danıştayca incelenmesi, 30/4/1969 günlü, 1172 sayılı Devlet Güzel Sanatlar Akademileri Kanunu'nun 2. maddesinin birinci fıkrasındaki "Millî Eğitim Bakanlığının onayı ile yapılır" yolundaki hükmü bu davada uygulanma durumuna sokar. Gerçekten bu idari işlemle Akademinin ve özellikle ona bağlı Enstitünün yapısı değiştirilmiş ve Akademi kuruluşu içinde yer alan bir birim ondan ayrılarak Bakanlığa bağlı bir duruma getirilmiştir. Bakanlıkça yapılan bu idarî işlemin içinde ve içeriğinde "Bakanlık Onayı" kavramının kendiliğinden var olduğu açık bulunduğu göre, görülmekte olan davada da sözü edilen 2. maddenin birinci fıkrasındaki "Millî Eğitim Bakanlığının onayı ile yapılır" hükmünün uygulanma durumuna gireceği ortadadır.

Bu nedenlerle sözü edilen hüküm hakkında yapılan başvurmayı yetkisizlik yönünden reddeden çokluk kararına karşıyız. 13/6/1978

Başkanvekili
Şevket Müftügil

Üye
Ahmet H. Boyacıoğlu

KARŞIOY YAZISI

İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Başkanlığı adına Başkanın ve vekillerinin Kültür Bakanlığına karşı Danıştay 12. Dairesinde 17/2/1977 günlü dilekçe ile açtıkları davanın konusu şudur. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Sinema Televizyon Enstitüsü bölümü içindeki "Film Arşivi"nin ve (1975 yılında yapılan yönetmelik değişikliği ile "İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Sinema Televizyon Enstitüsü" adını alan kurumun, döner sermayesi, elemanları,

Esas Sayısı:1978/47
Karar Sayısı:1978/57

labaratuvarı ve binalariyle birlikte Akademi bünyesinden ayrılıp, "Devlet Film Arşivi" adıyla bağımsız bir müdürlük olarak Kültür Bakanlığına bağlanması, hakkındaki, adı geçen Bakanlığın;

- 1- 6/1/1977 günlü, 227-27 sayılı onay kararının,
- 2- Buna dayalı 14/1/1977 günlü, 327/10-103 sayılı devir-teslim emrinin,
- 3- Bunlara ilişkin işleminin,

iptali ile yürütmenin durdurulması) istemidir. Bu davanın görülmesi sırasında Danıştay 12. Dairesi, davacı yanın 1172 sayılı Yasanın bir çok maddelerinin Anayasa'ya aykırı olduğu yolundaki savının bir kesimini ciddi bularak benimsemiş ve söz konusu 30/4/1969 günlü, 1172 sayılı "Devlet Güzel Sanatlar Akademileri Kanunu" nun 1. maddesindeki "bilimsel" sözcüğü ile "Millî Eğitim Bakanlığına bağlı" deyiminin ve 2. maddesinin birinci bendindeki "Millî Eğitim Bakanlığının onayı ile yapılır" tümcesinin Anayasa'nın 120. maddesine aykırı olduğu ve iptalleri gerekeceği düşüncesiyle itiraz yoluna başvurmuştur.

Anayasa Mahkemesi Raportörünce yapılan ilk inceleme sonunda düzenlenen raporun okunması ve yapılan tartışmalardan sonra şu sonuçlara varılmıştır.

A- 1) Davalı Kültür Bakanlığı dava dilekçesine 28/4/1977 günlü dilekçe ile verdiği yanıtta : "1172 sayılı Yasaya göre tüzel kişiliği olmayan, Bakanlığımıza bağlı eğitim ve öğretim kurumudur. Tüzel kişiliği olmayan bir kuruluşun da dava açma ehliyeti ve yetkisi yoktur." diyerek davacının ehliyetsizliğini ileri sürmüştür.

Danıştay 12. Dairesi bu savı yerinde görmeyerek, yargılamayı sürdürmüştür. Bu duruma göre Danıştay 12. dairesinde yöntemine göre açılmış ve bakılmakta olan bir dava olup olmadığını incelemek gerekir.

Bakılmakta olan dava, yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren ve görülmekte olan dava anlamındadır. 521 sayılı Danıştay Yasasının 1740 sayılı Yasa ile değişik 74. maddesine göre, Danıştay'a açılacak davalar için verilen dilekçeler üzerine ilk inceleme yapılır. Altı noktada belirtilen ilk inceleme konularından üçüncü sıradaki ehliyettir. 521 sayılı Danıştay Yasasının 88. maddesine göre ehliyetin belirlenmesinde ölçü, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun genel kurullarıdır. H.U.M.K. nun 38. maddesinde de ehliyetin, Türk Medeni Kanunu yargılarına göre belirleneceğini göstermiş ve adı geçen yasa 39. maddesi ilk fıkrasında ayrıca tüzel kişilerin ehliyetli olmaları durumunda, yasal uzuvları aracılığı ile ve gerekirse izin alınarak türesel eylem ve işlemlerini yürütecekleri ilkesini koymuştur. Öte yandan Türk Medeni Kanunu 8. maddesinde kişilerin, 46. maddesinde de tüzel kişilerin yeteneklerini belirledikten sonra 48. maddesinde, tüzel kişilerin iradelerinin uzuvlarınca açıklanacağı kuralını getirmiştir.

Ehliyet "yetenek" konusunda bu üç yasanın ortaya koyduğu gerçek, dava açmağa yeteneği bulunan tüzel kişilerin, uzuvları ile bu haklarını kullanabilecekleri kuralıdır. 30/4/1969 günlü, 1172 sayılı Yasanın 1. maddesine göre, Devlet Güzel Sanatlar Akademileri, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı, öğretim, inceleme ve araştırma kurumlarıdır. Akademilerin, Millî Eğitim Bakanlığınca kurulacağı, bölüm açılması veya kaldırılması, araştırma ve yayın yapacak enstitüler açılması gibi işlemlerinde ancak adı geçen Bakanlığın onayı ile olacağı da yine bu yasanın 2. maddesinin buyruğu gereğidir. Böyle olunca, davacı Akademi, dava açma yeteneği olan bir tüzel kişi durumunda değildir. Bu nedenle, Danıştay 12. dairesinde yöntemince açılmış, bakılmakta olan bir dava yoktur.

2- Bundan başka, bizi bu sonuca getiren öteki neden de, 521 sayılı Danıştay Yasasının 74. maddesine 1740 sayılı Yasa ile eklenen Ek fıkradır. Bu fıkraya göre ehliyet ilk incelemeden sonra saptanırsa davanın her aşamasında reddine karar verilebileceği ilkesi konulmuştur. Bu durum

Esas Sayısı:1978/47
Karar Sayısı:1978/57

karşısında itiraz yoluna başvuran Danıştay 12. Dairesi dava sonuna değin yetenek yönünden davanın reddine karar verebilir. İtiraz yolu ile açılan bu davada, itirazın kabulü ile dava konusu yasa kurallarının, Anayasa Mahkemesince iptallerine karar verilir ve ondan sonra da Danıştay 12. Dairesi ehliyetsizlik gerekçesiyle davayı reddederse, o takdirde bakılmakta olan bir dava bulunmaksızın Anayasaya uygunluk denetimi yapılmış olur. Bu durum ise Anayasa'nın 151. maddesinin ilk fıkrasındaki "bakılmakta olan dava" kuralına aykırı düşer. Bu durum, ortada bakılmakta olan bir dava bulunmadığı görüşünü doğrular.

B- 1) İtiraz yoluna başvuran Danıştay 12. Dairesi, 30/4/1969 günlü, 1172 sayılı (Devlet Güzel Sanatlar Akademileri Kanununun) 1. maddesinde yeralan "bilimsel" sözcüğü ile "Milli Eğitim Bakanlığına bağlı" deyiminin Anayasanın 120. maddesine aykırı olduğunu ileri sürerek iptallerini istemiştir. İtiraz yoluna başvuran bu Mahkemeye açılan iptal davasının konusu ise. İstanbul (Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Sinema Televizyon Enstitüsü bünyesindeki "Film Arşivi" nin buradan ayrılarak bakanlığa bağlı "Devlet Filim Arşivi" adı altında bir müdürlüğe dönüştürülmesine ilişkin davalı Kültür Bakanlığı işleminin iptali istemidir.

Akademilerin dava konusu ettiği karan Kültür Bakanlığı vermiştir. Danıştay 12. Dairesinin itirazı yoluyla Anayasa Mahkemesinden iptallerini istediği yasa maddeleri ise Milli Eğitim Bakanlığının yetkileriyle ilgilidir ve bu maddelerde Kültür Bakanlığından söz edilmemiştir. Bundan başka 1172 sayılı Yasanın 1. ve 2. maddelerinde adı geçen Milli Eğitim Bakanlığı yerine Kültür Bakanlığının görevlendirildiğini belirleyen açık bir yasal yargı da yoktur.

13/9/1946 günlü, 4951 sayılı "Bakanlıklar Kuruluşu Hakkında Kanun" da da böyle bir değişikliği doğrulayacak hiç bir yasal yargı bulunmamaktadır. Bu durumda itiraz yoluna başvuran mahkeme, Kültür Bakanlığı işleminin iptaline karar verdiği takdirde, 1172 sayılı Yasanın itiraz konusu 1. ve 2. maddelerini uygulayacak değildir. Çünkü bu maddeler Milli Eğitim Bakanlığının yetkilerini göstermektedir. Yönetim Hukuku, yönetsel bir eylem veya işlemi yapan yetkilisi yerine bir başka orun'u sorumlu tutmaz. Bu bakımdan itiraz konusu sözcük ve deyimler uygulanacak yasa kuralı olamazlar

2- 1172 sayılı Yasanın 1. maddesi, Devlet Güzel Sanatlar Akademilerinin, kuruluş biçimini, görevlerinin ne olduğunu, Millî Eğitim Bakanına bağlı birer kurum olduklarını belirtmektedir, itiraza başvuran mahkeme, kendisine açılan iptal davasında, kurumun yapacağı görevleri, bölümleri, enstitüleri belirleyen 1172 sayılı Yasanın 1. maddesini uygulayacak değildir. Kültür Bakanlığının, bu maddedeki Millî Eğitim Bakanlığı yerine geçeceği, bir yanılı olarak düşünülebilse bile "Filim Arşivi" nin, Sinema Televizyon Enstitüsü bünyesinden ayrılarak Kültür Bakanlığına bağlanması işleminin iptali konusunun 1. madde ile bir ilgisi düşünülemez. Bu bakımdan da 1. maddede yeralan itiraz konusu yargılar davada uygulanacak yasa kuralı değildir.

Bu nedenlerle, Anayasa Mahkemesinin 13/6/1978 günlü, 1978/57 sayılı Kararının 1. maddesiyle 2. maddesinin (a) bölümünde yeralan yargısına karşıyız. 13/6/1978

Başkan
Kani Vrana

Üye
Ahmet Erdoğan

Esas Sayısı:1978/47
Karar Sayısı:1978/57

KARŞIOY YAZISI

Mahkememizin Esas:1978/47, Karar:1978/57 sayılı Kararında, Sayın Ahmet H. Boyacıoğlu'nun Karşioy yazısına katılıyoruz. 13/6/1978

Üye
Şekip Çopuroğlu

Üye
Fahrettin Uluç

KARŞIOY YAZISI

Konunun çözümü için önce, yönetim özerkliği ve daha sonra bilimsel özerklik noktasının incelenmesi yerinde olur.

1- Yönetim özerkliği:

Anayasa'nın 112. maddesi uyarınca idarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına yani idare, merkezi idarenin hiyerarşik ve vesayet denetimine bağlıdır, idare içinde yeralan üniversiteler ise vesayet ve hiyerarşi denetimi dışında kalan özerk, otonom kuruluşlardır. 120. madde hükmü gereğince de üniversiteler kamu tüzel kişiliğini haizdirler, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisinin tüzel kişiliği olmadığı da taraflar arasında anlaşmazlık konusu değildir.

Konu yukarıki açılardan incelendiğinde görülür ki İstanbul Güzel Sanatlar Akademisini, yönetim bakımından, değil özerk bir kuruluş, yerinden yönetim esaslarına bağlı bir kuruluş saymaya da olanak bulunmamaktadır. Zira akademinin tüzel kişiliği yoktur. Yerinden yönetim ve özerk bir idare için tüzel kişilik ise şarttır. Böylece akademinin merkezî idare hiyerarşisine tabi olduğu açıktır.

Diğer taraftan Anayasa'nın 6. maddesi uyarınca, yürütme görevi kanunlar çerçevesinde yerine getirilir. Kanunlar çerçevesinde sözünün anlamı açıktır. Kanun olmayınca yürütme görevi de olmaz, idare ise yürütme organının uzantısı ve tamamlayıcısıdır. Yürütme ve idare ancak, kanunları uygularlar. Bunların uygulamadaki hareket serbestisi ise, ancak kanun koyucunun tanıdığı oran ve miktardadır. Yasama organınca özerklik yani kendi kendini yönetme ve bir yere bağlı olmama yetkisi verilmiş olmadıkça, idarenin, olayımızda İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinin özerkliğinden söz edilemez.

Öte yandan Anayasa'nın 4. ve 8. maddeleri hükümlerine göre egemenlik, Anayasa'nın koyduğu esaslara göre, yetkili organlar eliyle kullanılır ve Anayasa hükümleri yasama, yürütme ve yargı organlarını bağlayan temel hukuk kurallarıdır. Kanunların özerklik tanımadığı ve tüzel kişiliği olmayan bir idare birimine idari özerklik tanınmaz.

Ve nihayet 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu gerekçesinde, "Akademi ve Yüksek Okullar kanallarından, daha çok, yüksek seviyede uygulayıcı meslek elemanları, üniversite

Esas Sayısı:1978/47
Karar Sayısı:1978/57

kanalından ise bilim adamı, araştırıcı, yüksek öğretime öğretim üyesi ve üretim ve hizmet birimlerinin üst düzeyinde yönetim ve denetimi sağlayıcı elemanlar" yetiştirileceği belirlenmiştir. Böylece üniversite ve akademilerin kuruluş ve yetiştirme amaçlarının ve müfredat programlarının birbirlerinden farklı olduğu da ortaya çıkmaktadır. Bu farklılıklar üniversite ve akademilerin birbirlerine eř sayılmasına bu yönden de olanak vermemektedir.

B- BİLİMSSEL ÖZERKLİK :

Bir kuruluşun özerkliğe sahip olması istisnalar dışında yasa koyucunun görev alanına giren bir husus olmakla birlikte, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisine kanun koyucu tarafından bilimsel özerklik verilmesinde, Anayasa'nın 21. maddesi karşısında (Danıştay Kararlar Dergisi Sayı : 107-110, Sh. : 23, D.D.K. Karar : 1966/251) Anayasaya aykırılık bulunmadığı kanısındayım.

Açıklanan nedenlerle çoğunluk kararına karşıyım.

Üye

Rüştü Aral

KARŞIOY YAZISI

Anayasa Mahkemesindeki görüşmelerde, üyelerin, yargılama yöntemine ya da işin özüne ilişkin olarak ileri sürdükleri önerilerin oya konulmasını engelleyen bir kural 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Yasada ve Anayasa Mahkemesi içtüzüğünde yer almış değildir. Kanımızca, dava ya da itiraz konusu işin bütün yönleri ile incelenmesine ve hukuk gereklerine en uygun karara varılmasına engel olabilecek böyle bir kuralın sözü geçen Yasada ya da içtüzükte yer alması da düşünülemez.

Bu bakımdan, ilk inceleme kapsamına giren konuların işin özü incelenirken yeniden ele alınması hakkındaki önerinin oya konulmasına olanak bulunmadığı yolundaki çoğunluk görüşüne karşıyız.

Kaldı ki, bu konudaki çoğunluk görüşü, kanımızca ilk incelemenin içerik ve niteliği ile de bağdaştırlamaz.

Gerçekten, Anayasa Mahkemesinin yargılama yönteminde ilk inceleme, dava koşullarının başvuru izleyen kısa bir süre içinde, topluca gözden geçirilmesini ve Mahkemede görölmesine Anayasal olanak bulunmayan işlerin başlangıçta, ve işin özüne geçmeden belirlenmesini sağlayan bir evredir. Bu inceleme sonunda, işin Anayasa Mahkemesinde görölmeyeceği sonucuna varılırsa, verilecek karar, yargılamayı sonuçlandıran, kesin bir karardır. Ancak, tersine bir sonuca varılarak işin özünün incelenmesine karar verilirse yargılama sürecektir. Böyle olunca da, dava koşullarının yargılamanın sonuna kadar, her zaman, yeniden inceleme konusu edilebilmesi ya da ilk incelemede gözden kaçmış bir nokta varsa üstünde durulması, genel yargılama yöntemi kuralları gereğidir. Tersine bir görüşün benimsenmesi, ilk inceleme sonunda verilen karara "kesin hüküm" niteliği tanımak ya da en azından bu kararın başvuran mahkeme ve kuruluşlar yararına bir "yöntemsel kazanılmış hak" doğurduğunu kabul etmek anlamına gelir. Oysa 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Yasada ve Anayasa Mahkemesi içtüzüğünde genel yargılama yöntemi kurallarına aykırı böyle bir hüküm yer almadığı gibi, kanımızca, yer almasına da Anayasa kuralları elverişli değildir. Çünkü Anayasa

Esas Sayısı:1978/47
Karar Sayısı:1978/57

Mahkemesi'nin görev alanına giren işlerde dava koşulları, Anayasa'nın buyurucu ve sınırlandırıcı hükümleriyle saptanmıştır. Bu koşullardan biri, örneğin başvuran mahkemenin itiraz yetkisinin bulunmadığı, ancak işin özü incelenirken ortaya çıkmışsa, sırf ilk inceleme evresinde bu hususun noksanlık sayılmadığı ve o evreyi kapayan kararın kaldırılmayacağı gerekçesi ile yargılamayı sürdürmek, Anayasa'ya uygunluk denetimini Anayasa kurallarını aşarak yürütmek anlamına gelir.

Sonuç olarak, ilk incelemede ele alınması gereken konuların, dayanağını Anayasa'dan alan dava koşulları niteliğinde oldukları, bu nedenle yargılamanın sonuna, kadar her zaman inceleme konusu edebilecekleri ve böyle bir inceleme istemini içeren önerilerin işin özü incelenirken de oylanabileceği kanısıyla çoğunluk görüşüne karşıyız.

Üye
Muammer Yazar

Üye
Nahit Saçlıoğlu

Üye
Bülent Olçay

KARŞIOY YAZISI

Anayasa Mahkemesinin 1978/47 57 sayılı kararının sonuç bölümünün ikinci maddesinde geçen "bilimsel" deyiminde, sayın Muhittin Gürün ile Lûtfi Ömerbaş'ın karşıoy yazısının (2) maddesinin (b) bendine katılıyoruz.

Üye
Adil Esmer

Üye
Kenan Terzioğlu

KARŞIOY YAZISI

30/4/1969 günlü, 1172 sayılı "Devlet Güzel Sanatlar Akademileri Kanunu" nun 1. maddesinde yer alan itiraz konusu hükümlerin davada uygulanacak kurallar niteliğinde olması nedeniyle işin esasının bu hükümler açısından incelenmesine ilişkin 13/6/1978 günlü kararın (2 a.) Bölümüne, Sayın Ahmet Erdoğan'ın karşıoy yazısının (B) işaretli Bölümünde ayrıntılı olarak açıklanan nedenlerle katılmıyorum.

Üye
Necdet
Darıcıoğlu